

Το Συμβούλιο

Από το βιβλίο **ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ** του René Laffite και της ομάδας «Προς μια Θεσμική παιδαγωγική».

μετάφραση: Χάρης Παπαδόπουλος

*

Το Συμβούλιο

Μόνος τόπος αποφάσεων, είναι η «κλείδα», ο κομβικός λίθος των θεσμών της τάξης. Δεν υπάρχει χωρίς αυτούς, και αντίστροφα, η συνεργατική τάξη θα έχανε το νόημά της χωρίς το Συμβούλιο.

Ορισμένος τόπος

...μέσα στον χώρο της τάξης. Αν είναι δυνατόν βάζουμε τις καρέκλες σε κύκλο.

Ορισμένη στιγμή

Γενικά δυο φορές την εβδομάδα. Είναι μια «τρύπα» στο πρόγραμμα: οι δραστηριότητες εκείνη την ώρα διακόπτονται. Είναι μια τομή, μια ισχυρή στιγμή στο ξετύλιγμα των συνήθων ενασχολήσεων. Ακόμη κι αν δεν έχουμε τίποτα να πούμε (πράγμα που είναι πολύ σπάνιο) συγκεντρωνόμαστε ωστόσο για να αποχωρήσουμε αμέσως μετά: συμβολικά, το Συμβούλιο δεν καταστρέφεται.

Νόμοι

Μόνος τόπος απόφασης, το Συμβούλιο, περιορισμένο στον χώρο και τον χρόνο, προστατεύεται επίσης από νόμους:

- Ακούω αυτήν που μιλάει.
- Ζητάω τον λόγο
- Δεν κοροϊδεύω
- Δεν επαναλαμβάνω αλλού αυτά που άκουσα εδώ.

Αυτοί οι νόμοι δεν προκύπτουν αυθόρμητα, διαμορφώνονται σταδιακά μέσα από διαμάχες ή δυσκολίες. Ωστόσο δεν υπάρχουν συνταγές: καμιά φορά επίσης οι νόμοι παρουσιάζονται (και επιβάλλονται) ως το «σημείο μηδέν», ως οι ελάχιστες προϋποθέσεις του λόγου...

Τόπος λόγου

Παραγωγή, αποφάσεις, δουλειές (αρμοδιότητες), υπεύθυνοι, στάτους, λειτουργίες, λόγος: αναπόφευκτα στο ζωντανό περιβάλλον της τάξης συσσωρεύονται εντάσεις, διαμάχες, μπλοκαρίσματα, κτλ. Το Συμβούλιο είναι φτιαγμένο για να καθαρίζει και να ξαναβάζει μπρος την μηχανή, να αποδραματοποιεί, να φωτίζει τις παρεξηγήσεις και να καθιστά δυνατή τη ζωή κάνοντας τον λόγο να κυκλοφορεί εκ νέου.

Μόνος τόπος απόφασης, το Συμβούλιο, περιορισμένο στο χώρο και τον χρόνο, προστατευμένο από νόμους, είναι επίσης ένας Τόπος λόγου όπου η πιο μικρή μπορεί να αντιμετωπίσει την πιο δυνατή γιατί μόνον ο λόγος επιτρέπεται. Ένας τόπος όπου αναγκάζεται κανείς να μετατρέψει σε λόγο μια διαμάχη, μια εξέγερση, τον πόνο, μια δυσκολία, έχοντας μάθει επίσης να μεταθέτει τη ρύθμισή τους για αργότερα.

Το Συμβούλιο είναι για να χτυπιόμαστε (11 χρονών, Τμήμα Ένταξης).

Δικαίωμα βέτο

Η ενήλικη, ως υπεύθυνη για την σχολική πρόοδο και την σωματική και ψυχική ασφάλεια όλων, ως αντιπρόσωπος επίσης των αξιών της κοινωνίας, διατηρεί ένα δικαίωμα βέτο και το κάνει γνωστό σε όλες.

Συνοψίζοντας με μια μεταφορά

Στο βιβλίο τους *Προς μια Θεσμική Παιδαγωγική*, η Αϊντα Βασκέζ και ο Φερνάν Ουρί χρησιμοποιούν μια «οργανική» μεταφορά:

- **Το Συμβούλιο, μάτι της ομάδας:** Όλες, μέσα στην τάξη, μπορούν να δουν και να γνωρίζουν. Αυτές οι πληροφορίες, στη διάθεση όλων, επιτρέπουν συχνά να βλέπεις... αυτό που συμβαίνει.
- **Το Συμβούλιο, μυαλό της ομάδας:** Όργανο ανάλυσης και κριτικής αυτού που συμβαίνει, συλλογικής επεξεργασίας του νόμου και των κανόνων ζωής. Όργανο απόφασης, αποτελεί επίσης μια συλλογική μνήμη (πβ. το τετράδιο αποφάσεων)
- **Το Συμβούλιο, νεφρό της ομάδας:** Μία σύνοδος αποκάθαρσης του κάθε τι που πνίγει, φράσσει ή ακυρώνει τη συλλογική ζωή και την παραγωγή. Το Συμβούλιο ελευθερώνει τις ενέργειες που έχουν μπλοκαριστεί μέσα στις εντάσεις, τις διαμάχες και τις απαγορεύσεις, τις περισυλλέγει, τις αναπροσανατολίζει.
- **Το Συμβούλιο, καρδιά της ομάδας:** Τόπος καταφυγής όπου μιλάει κανείς στο όνομα του νόμου και που θα επιτρέψει να κλείσουν οι πληγές ή οι ματαιώσεις που υπέστη κατά τη διάρκεια της εβδομάδας. Τόπος αναγνώρισης των προόδων, των προσπαθειών, των επιτυχιών. Εμφύσηση ενός νέου δυναμισμού, επανεκκίνηση, επαναφορά σε κυκλοφορία...

Το ξεκίνημα

Στην αρχή, το ότι το συμβούλιο υπάρχει στην επιθυμία σας, ακόμη κι αν αυτό είναι απαραίτητο, δεν σημαίνει ότι υπάρχει εξίσου και στο κεφάλι των παιδιών. Πρέπει να το στήσετε και να του δώσετε ζωή.

Μια στρατηγική ανάμεσα σε άλλες

Κάντε το να υπάρχει απ' την αρχή... στο φαντασιακό των παιδιών, αρνούμενη να απαντάτε στα πλήθος των παραπόνων ή των αιτημάτων που σας απευθύνονται: *Θα μιλήσεις γι' αυτό στο Συμβούλιο!*

Οι τυπικές εκφράσεις

Από τις πρώτες συνόδους, χρησιμοποιείτε τις καίριες εκφράσεις:

- Το Συμβούλιο αρχίζει, ησυχία...
- Ποια ζητάει τον λόγο;...
- Κριτικές; Συγχαρητήρια; Ευχαριστίες;
- «Χούφτα άμμος!» (όταν η πλειοψηφία βρίσκει γελοίο το θέμα της συζήτησης)
- Ο λόγος στην κατηγορούμενη... στην υπεύθυνη... Μάρτυρες;...
- Κατερίνα (π.χ.), ενοχλητική μια φορά! (Μετά την δεύτερη ή την τρίτη φορά, αποκλείεται από το Συμβούλιο εκείνης της μέρας)

Σιγά σιγά, τα λόγια αυτά θα γίνουν εργαλεία εξουσίας και ρύθμισης που θα χρησιμεύσουν αργότερα, όταν στο Συμβούλιο θα προεδρεύει μια μαθήτρια.

Ένα τελετουργικό

Διαλέξτε ένα τρόπο διεξαγωγής της ημερήσιας διάταξης και κρατήστε τον. Να ένα παράδειγμα ανάμεσα σε άλλα:

1. Το Συμβούλιο αρχίζει, ησυχία!
2. Βαθμολογούμε την τάξη: *Ποια σκέφτεται ότι η τάξη δεν πάει καλά;* Είναι μια γενική εικόνα, αλλά όσες τοποθετούνται κριτικά πρέπει να δικαιολογούν την παρέμβασή τους¹.
3. Ο λόγος στην γραμματέα... που ξαναδιαβάζει τις αποφάσεις του προηγούμενου Συμβουλίου (αν οι αποφάσεις του Συμβουλίου δεν μεταφράζονται σε πράξεις, τότε σε τι χρησιμεύει;).
4. Προτάσεις (και διάφορα: αιτήματα, πληροφορίες, κτλ)
5. Δουλειές (αρμοδιότητες) (métiers)
6. Άλλες κριτικές
7. Συγχαρητήρια (και/ή ευχαριστίες).
8. Ο λόγος στην γραμματέα... που ξαναδιαβάζει τις αποφάσεις της ημέρας.
9. Το Συμβούλιο ολοκληρώθηκε.

Για την κατάρτιση της ημερήσιας διάταξης (που δεν είναι απαραίτητο, τα παιδιά εγγράφονται σ' αυτή την περίπτωση ανάλογα με τα θέματα), ή για την σειρά των ομιλιών, δώστε καταρχήν τον λόγο στους μικρούς ως προς την συμπεριφορά (άσπρες ζώνες, ροζ, ...). Τα Συμβούλια συχνά φαίνονται στα μικρά παιδιά να τραβάνε πολύ.

Χρονικός περιορισμός του Συμβουλίου

Μισή ώρα περίπου, δυο φορές την εβδομάδα, φαίνεται αρκετό (αυτό εξαρτάται, ασφαλώς, από την περίοδο του έτους, την κατάσταση της ομάδας, την σύνθεση της τάξης, κτλ.). Μπορούμε να βάλουμε τη στιγμή του Συμβουλίου πριν από μια δραστηριότητα που τα παιδιά την περιμένουν (σπορ, έξοδος από το σχολείο, διάλειμμα, εργαστήρια, ...): αυτό βοηθάει να κλείνουν ορισμένες αντιπαραθέσεις που θα είχαν την τάση να διαιωνίζονται. Αντίθετα, στο τέλος της χρονιάς, ένα Συμβούλιο την εβδομάδα μπορεί να είναι αρκετό.

Κριτικές και οργάνωση

Στην αρχή, οι κριτικές είναι συχνά πολυάριθμες και ενοχλητικές. Ακόμη κι αν καμιά φορά είναι δύσκολο να τις υποφέρετε, αφήστε τους μια σημαντική θέση: στο ξεκίνημα, προπαντός σε δύσκολα

¹ Βαθμολογούμε την τάξη: σε 18 μαθητές οι 8 σκέφτονται ότι η τάξη δεν λειτουργεί καλά; Λοιπόν η τάξη παίρνει 10 στα 18. Δεν είναι παρά μία ένδειξη, αποφύγετε να αφεθείτε στα φαινόμενα, αυτές οι μετρήσεις δεν είναι συγκρίσεις κλασμάτων. Το σημαντικό εδώ είναι το νόημα: μια τάξη που δεν λειτουργεί καλά δεν μπορεί να μας βοηθήσει να μεγαλώσουμε και να δημιουργήσουμε πρόοδο. Πρέπει λοιπόν να σκεφτούμε και να θεραπεύσουμε την τάξη.

Εντούτοις πρέπει να αποφεύγουμε την βαθμολόγηση όταν οι φάσεις της αναταραχής (βλ. VPI σελ. 92) διαιωνίζονται: όλος ο κόσμος γνωρίζει ότι η τάξη δεν πάει καλά. Αντί να το στιγματίσουμε αξίζει καλύτερα να επιμείνουμε στις προόδους (η τάξη έχει 8 στα 18; Πολύ καλά, την τελευταία φορά δεν ήταν παρά 6...)

Η «βαθμολόγηση της τάξης» είναι ενδιαφέρουσα γιατί, πέρα από το ότι είναι μια σφυγμομέτρηση εξπρές, κάνει την τάξη να υπάρχει. Εντούτοις, ιδίως με τους μικρούς, ο «απολογισμός-Δελτίο καιρού» στο τέλος της μέρας (βλ. σελ.////) μπορεί να αντικαταστήσει αυτό το «λαμπάκι» στο ταμπλό του οχήματος (βλ. «Τα προειδοποιητικά λαμπάκια», σελ.////).

περιβάλλοντα, είναι συχνά ο μόνος τρόπος να παρέμβει κανείς στο Συμβούλιο και δίνει την ευκαιρία να αποφασιστούν νόμοι και κανόνες ζωής. Προσπαθήστε να εξισορροπήσετε αυτές τις κριτικές επεξεργαζόμενοι τουλάχιστον ένα οργανωτικό θέμα: οι δουλειές (αρμοδιότητες) δίνουν συχνά αυτή την ευκαιρία.

Η προεδρία

Είναι σημαντικό η δασκάλα να προεδρεύει στο Συμβούλιο όσον καιρό χρειάζεται για να γίνει ο θεσμός αυτός ένας τόπος ισχύος και καταφυγής. Όταν έχει περάσει η «θυελλώδης» φάση, κάποια παιδιά που «τραβούν» την τάξη (πορτοκαλί ή πράσινη ζώνη στην συμπεριφορά) και που έχουν ήδη δοκιμαστεί σε πιο «εύκολες» προεδρίες (παρουσίαση αναγνώσεων, Επιλογή κειμένων) μπορούν να ασκηθούν στο να προεδρεύσουν «τμήματα του Συμβουλίου», από κοινού με την δασκάλα (μια καρτέλα-οδηγός μπορεί να τα βοηθήσει).

*

Όπως και η θεσμική τάξη, το Συμβούλιο αρχικά δεν υπάρχει παρά μόνο μέσα στο κεφάλι της ενηλίκου. Μόνο στη συνέχεια θα γίνει το Συμβούλιο της ομάδας.